

BAJRIĆI IZ DONJE LOHINJE

RUSMIR DJEDOVIĆ

.....

NASELJE LOHINJA koje se naslanja na grad Gračanicu sa istočne strane postoji još od srednjeg vijeka. Redovno se spominje od 16. stoljeća (1528., 1533., 1548. godine), zatim kroz cijeli osmanski period, a naseljeno je muslimanskim i nemuslimanskim stanovništvom. Tek iza Drugog svjetskog rata se razdvaja na dva dijela (naselja), Donju i Gornju Lohinju.

Među bošnjačko-muslimanskim familijama u Donjoj Lohinji koje u tom naselju postoje još iz osmanskog perioda su i Bajrići.¹ Pored Donje Lohinje, krajem 19. i početkom 20. stoljeća, famili-

ja Bajrić se raširila i na susjedna naselja Pribavu i Gračanicu.

Pisani tragovi o familiji Bajrića koji su korišteni za ovo istraživanje su prikupljeni u sljedećoj dokumentaciji: gruntnovne knjige iz 1891. godine i kasnijeg perioda u Gruntnovnici Općinskog suda u Gračanici, Katastarski planovi iz 1883. - 1885. godine iz Republičke Geodetske uprave u Sarajevu i matičnih knjiga koje je vodio imam matičar tokom tridesetih godina 20. stoljeća, koji se nalaze u arhivi Medžlisa islamske zajednice u Gračanici.

Istraživanje o narodnoj tradiciji i stanovništvu Donje Lohinje, pa i o familiji Bajrići obavljeno je u periodu 2004. - 2007. godina. Zabilježene su izjave nekoliko kazivača, starijih stanovnika navedenog naselja, među kojima ističemo: Mustafa Bajrića, sina Osmanovog (rođen 1927.), Zaima Šestana, sina Salkinog (rođen 1938.), Jusufa Bajrića (rođen 1935.) i Čazima Sarajlića. Prema kazivanjima Mustafe i Jusufa Bajrića, oni su priče o porijeklu familije Bajrića slušali od svojih roditelja i starijih rođaka koji su rođeni još u 19. stoljeću.

Sudeći po podacima iz navedenih pisanih dokumenata, Bajrići u Donjoj Lohinji sigurno postoje krajem 19. stoljeća. U periodu 1883. - 1891. godina u Donjoj Lohinji evidentirane su tri kuće (domaćinstva) Bajrića.

Opće narodno predanje u tom selu porijeklo Bajrića vezuje za naselje Klokočnicu koje se nalazi dvadesetak kilometara dalje, niz rijeku Spreču, blizu Doboja. Svi smatraju da su Bajrići ili porij-

1 Treba napomenuti da je prezime Bajrić relativno često kod bošnjačkog stanovništva. Ono je patronimičkog porijekla, tj. dolazi od muslimanskog ličnog imena Bajro. Ime Bajro je hipokoristik od imena Bajram i uobičajeno je u muslimansko-bošnjačkoj sredini. Inače, ime Bajram dolazi iz turskog i perzijskog jezika u značenju slavlje ili veselje. Postoje i dva bajrama - muslimanska praznika i lično ime Bajram se obično daje djetetu koje se rodi 1. dana navedenih praznika. Takođe, treba znati da nije rijetkost da u naseljima koja su relativno blizu jedno drugog, postoje familije sa istim prezimenom, Bajrić. Tako i u okolini Gračanice možemo naći prezime Bajrić u više naselja, a pogotovo na širim bosanskim prostorima. Međutim, ne treba ove familije nužno dovoditi u vezu, tj. smatrati da su zajedničkog porijekla. Najčešće se radi o sasvim neovisnim familijama, čije je prezime nastalo od relativno čestog imena Bajro, kako se zvao rodonačelnik te familije.

jeklom Banje (danas Banjići u Klokotnici) ili su za njih blisko vezani. Jedno predanje kaže da su bila tri brata - Bajro, Banjo i jedan nepoznati - pa su vremenom od njih nastale tri familije: Bajrići, Banje i jedna nepoznata. Takođe, porodična tradicija zna da su se Bajrići iz Donje Lohinje dugo „rodbinali“ sa Banjama iz Klokotnice.

Porodična tradicija, pored Bajre, rodonačelnika familije, koji je živio najkasnije u drugoj polovini 18. stoljeća, a možda i ranije, zna još za neke prastare Bajriće. Tako je neki Kadro Bajrić bio poznat po tome što je dobro “tukao” strukove četena (lana), dok je Huso Bajrić, otac Ibrahima Bajrića, doselio sa sinovima u Donju Lohinju iz Klokotnice.

Kazivač Hrusto Banjić iz Klokotnice (rođen 1929.) sjeća se da mu je još pradjed Habib živio u mahali Gnječe (Klokotnica). Prema narodnoj tradiciji, najstarije familije u Gnječama su: Šišići, Banjići i Džebići. Spomenuti kazivač tvrdi da su Banjići (u narodu Banje) starinom srodni sa Džebićima, ali ne zna za dalje porijeklo Banjića, niti zna za Bajriće u Donjoj Lohinji.

Mustafa Bajrić prenosi sjećanje da je njegov pradjed Arif imao 18 godina kada se sa ocem Ibrahimom doselio iz Klokotnice u Donju Lohinju. Na osnovu činjenice da je Arif rođen između 1845. i 1850. godine, može se zaključiti da se to preseljenje po svoj prilici dogodilo šezdesetih godina 19. stoljeća, odnosno krajem osmanske uprave.

Naseljavanje Ibrahima Bajrića i njegova tri ili četiri sina u Donju Lohinju očuvana tradicija vezuje za njegovu tetku, udatu za nekog Mehanovića. Dolazeći tetki u posjetu, on je zapazio da je to područje pogodno za život, pa je i odlučio da se tu naseli. Familija Mehanović starinom je u Donjoj Lohinji. Sredinom 19. stoljeća postojale su najmanje tri njihove kuće: Mustafina, Mehmedova i Ibrahimova.

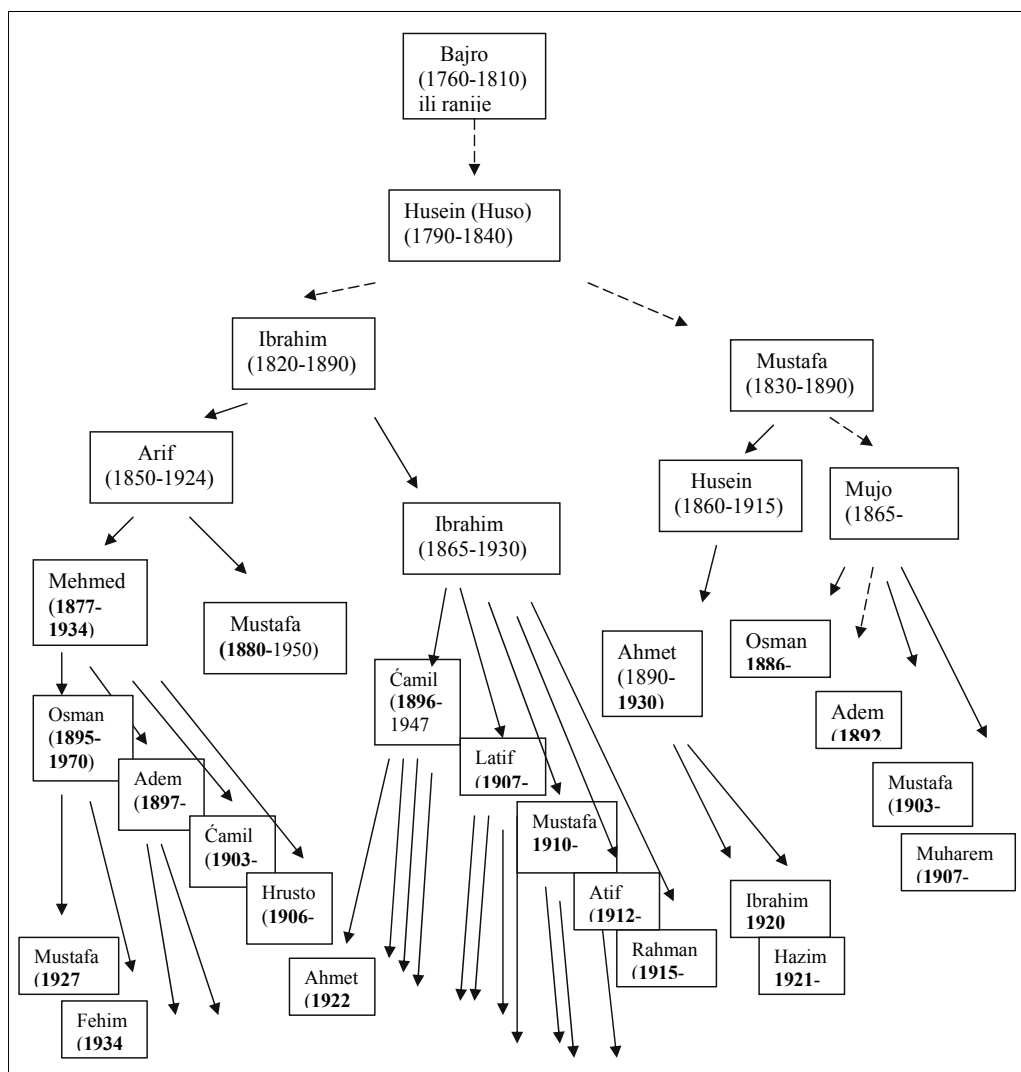
Dakle, šezdesetih godina 19. stoljeća se neposredno pored Mehanovića naselio Ibrahim (Ibro) Bajrić sa sinovima. Ubrzo je napravio kuću i formirao imanje zapadno od Lohinjske rijeke. Familija se brzo razvijala i već 1883. godine na austro-ugarskom katastarskom planu nalazimo ucrtane čak tri kuće Bajrića: dvije na boj (sprat) i jednu prizemnicu.

Pri osnivanju austro-ugarske gruntovnice, 1891. godine, kao vlasnici spratnih kuća –čardaklija navode se: Ibrahim Bajrić, sin umrlog Ibrahima, k.č. 260/2 i Arif Bajrić, sin umrlog Ibrahima, k.č.261/2. U prizemnici, k.č. 263, kasnije će živjeti porodica Osmana Bajrića, sina Arifova.

Prema sjećanjima starijih članova familije Bajrić, navedene čardaklije su bile tipične kuće tradicionalne narodne bosanske arhitekture. Prizemlje se sastojalo od veće prostorije u sredini, tzv. “kuće”, čiji je pod bio od nabijene zemlje. Na sredini prostorije je bilo ognjište, ograđeno nepečenom ciglom. Nad ognjištem su se nalazile pokretne verige, pričvršćene o zid, a na njima bakrač obješen o kovane halke od 20 cm. Iznad “kuće” nije bilo tavana, već je dim odlazio u krov i izlazio kroz badže. U prizemlju, ispred “kuće” nalazila se veća soba, ispod koje je bio podrum-magaza od kamena. Iza “kuće” su bile dvije sobice. Sprat ili čardak je bio ispušten, naprijed su bile prostorije “čardak” i “pričardak”, a pozadi dvije sobice. Kompletna čardaklija je bila pokrivena drvenim krovom od dasaka.

Spomenute tri kuće sa pomoćnim objektima su činile manju mahalalu Bajriće. Takvo stanje bilo je sve do pred Drugi svjetski rat, kada u nekoliko kuća mahale Bajrići ima već pet domaćinstava familije Bajrić. To su sljedeća domaćinstva i njihovi članovi:

- **Mehmed Bajrić, sin umrlog Arifa**, rođen 1877. godine, umro 1934. godine, glava domaćinstva, njegova žena Mejra (rođena Đedić), rođena 1875. godine u Donjoj Orahovici, umrla odmah iza rata (svi Bajrići su je zvali “matera”), te njihovi sinovi: Adem, rođen 1897. godine, Ćamil, rođen 1903. godine i Hrusto, rođen 1906. godine. Adem je oženio Eminu Bećirović, rođenu 1897. godine u Seoni (umrla 1932.), s kojom je imao sinove: Numana (rođen 1923.) Hasiba (rođen 1929.) i Sulju (rođen 1932., a umro iduće godine), te dvije kćeri. Ćamil se nije ženio, dok je Hrusto prvo oženio neku Spahićku, pa Rahimu, ranije udatu Mehanović.
- **Mustafa Bajrić, sin umrlog Arifa**, rođen 1880. godine, umro iza Drugog svjetskog rata. Prva žena mu je bila Fatima Đogić(?), rođena 1885. godine u Seoni, umrla 1943.

Genealogija (porodično stablo) familije Bajrića iz Donje Lohinje (sa ograncima u Pribavi i Gračanici)

godine. Drugu ženu, Biseru (rođeno Bajić), rođenu 1923. godine u Orahovici, oženio je 1943. godine, koja se poslije preudala za nekog Mehanovića.

- **Osman Bajrić sin Mehmeda**, rođen 1895. godine, umro 1970. godine (odvojio se od oca i braće, a bavio se kolarskim i bačvarskim zanatom). Žena mu je bila Hanumica (rođeno Ahmetašević), kći Mustafe, rođena 1904. godine, umrla 1981. godine. Njihova djeca su: Mustafa, rođen 1927. godine, Arif, rođen 1929. godine i iste umro, Abdulah, rođen 1931. godine, a umro kao dijete

sa tri godine, Fehim, rođen 1934. godine, Umihana, rođena 1925. godine, udata Terzić, Emina, rođena 1930. godine, udata Baraković, Fatima, udata Begović i Mejra, udata Šestan

- **Ćamil Bajrić, sin umrlog Ibrahima**, rođen 1896. godine, umro odmah iza Drugog svjetskog rata. Žena Đulsa (rođeno Dedić), rođena je 1899. godine u Orahovici. Njihova djeca: Ahmet, rođen 1922. godine, Hasan, rođen 1930., Ibrahim, rođen 1929. godine, a umro iste; Jusuf, rođen 1935. godine i Džemal, rođen 1938. godine. U ovom do-

maćinstvu živi i bratišna Hazema, rođena 1915. godine.

- **Osman, zvani Latif Bajrić, sin umrlog Ibrahima**, rođen 1907. godine. Njegova žena Fatima (rođeno Mujić), rođena je 1908. godine. U ovom domaćinstvu tada živi Osmanova mati Ajiša (rođeno Mujakić) iz Orahovice, rođena 1880. a umrla 1933. godine i Osmanova braća: Mustafa, rođen 1910. godine, 1935. godine oženio Salihu Šestanović, rođenu 1916. godine (imali više djece: Ibrahim 1936. - 1937. g., Safet 1938., Bajro 1944...); Atif, rođen 1912. godine, žena Atifa Konjić iz Brijesnice (imali su više djece: Adem 1940....) i Rahman, rođen 1915. godine. Osman zvani Latif i Fatima su imali više djece: Rašid zvani Ibro, rođen 1928. godine, Himzo, rođen 1931. godine, Hasib, rođen 1936. godine, Ismet, rođen 1942. godine, a kasnije još nekoliko. U jednom momentu, pred Drugi svjetski rat, ovo domaćinstvo je egzistiralo kao jedna veća porodična zadruga, sa čak 24. člana.

Familija Bajrića u Donjoj Lohinji se razvijala i dalje, tako da iza Drugog svjetskog rata, pa sve do danas ima znatno više domaćinstava i članova. Detaljnijom analizom broja domaćinstava i članova te familije oko 1970. godine i danas bi se mogao pratiti i suvremeni razvoj familije Bajrića.

Moguće je i detaljnije istraživanje razvoja ogranaka familije Bajrića, koji žive u Pribavi i Gračanići. Narodna i porodična tradicija ova dva ogranka najčešće vezuje za trećeg i četvrtog brata od Arifa i Ibrahima, koji su preci svih današnjih Bajrića u Donjoj Lohinji.

U Pribavi, krajem 19. stoljeća ima jedna kuća Bajrića. Godine 1891. kao njen vlasnik se spominje Husein Bajrić. Već tada kao njegov umrli otac se navodi neki Mustafa Bajrić. Husein je imao sina Ahmeta, koji je umro 1930. godine.

Narodna tradicija od Bajrića u Pribavi pamti i dva brata: Mustu i Muharema, zvanog Mušan. I njihov otac zvao se Musto. U nekim dokumentima se spominje i neki Osman Bajrić, koji je živio za vrijeme austrougarske uprave.

U gračaničkoj mahali Lipa, početkom 20. stoljeća, žive Osman (rođen 1887.) i Adem (rođen 1892.) Bajrić. Izgleda da su bili braća. Kao Ademov otac, u dokumentima se navodi neki Mustafa Bajrić. Adem je bio poznat kao sudski službenik, a imao je i više djece.

Detaljnije poznavanje ogranaka Bajrića u Pribavi i Gračanići, njihovog razvoja kao i odnosa sa Bajrićima iz Donje Lohinje traži nova istraživanja.

